

INNOVATSION TA'LIM SHAROITIDA TALABALARNING O'ZINI O'ZI FAOLLASHTIRISHINING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI

X.A.Ravshanov¹

Mas'ul muallif: Ravshanov Xusan
Abdiquil o'g'li, Buxoro xalqaro
universiteti mustaqil tadqiqotchisi.

Accepted: 08 Avgust 2026
Published: 08 Avgust 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Ravshanov, X. A.
INNOVATSION TA'LIM
SHAROITIDA TALABALARNING
O'ZINI O'ZI
FAOLLASHTIRISHINING IJTIMOIIY-
PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI / X.
A. Ravshanov // Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.
— 2026. — T. 7, № 1. — B. 66–70.

1. Buxoro xalqaro universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning o'zini o'zi faollashtirishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar va innovatsion pedagogik yondashuvlarning keng joriy etilishi talabalar shaxsiy faolligi, mustaqilligi va ijodiy fikrlashiga yangi talablarni yuzaga keltirmoqda. Tadqiqotda talabalarning ichki motivatsiyasi, ijtimoiy moslashuvi, kommunikativ kompetensiyasi, o'zini boshqarish qobiliyati hamda psixologik barqarorligi o'zini o'zi faollashtirishning asosiy omillari sifatida ko'rib chiqilgan. Shuningdek, ta'lim muhiti, pedagogik qo'llab-quvvatlash, guruhiiy munosabatlar va ijtimoiy ta'sirlarning talaba faolligiga ta'siri yoritilgan. Maqolada innovatsion ta'lim sharoitida o'zini o'zi faollashtirish jarayoni shaxsning professional rivojlanishi, mustaqil qaror qabul qilishi va innovatsion faoliyatga tayyorligi bilan uzviy bog'liqligi asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari talabalarda ijtimoiy-psixologik faollikni rivojlantirish uchun qulay ta'lim muhitini yaratish, motivatsion mexanizmlarni kuchaytirish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: innovatsion ta'lim, o'zini o'zi faollashtirish, ijtimoiy-psixologik mexanizmlar, motivatsiya, talaba shaxsi, psixologik faollik, kommunikativ kompetensiya, mustaqil fikrlash, pedagogik qo'llab-quvvatlash, innovatsion faoliyat.

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ САМОАКТИВИЗАЦИИ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В данной статье рассматриваются социально-психологические механизмы самоактивации студентов в условиях инновационного образования. В современной образовательной системе активное внедрение цифровых технологий, интерактивных методов и инновационных педагогических подходов формирует новые требования к самостоятельности, инициативности и творческому мышлению студентов. В исследовании внутренняя мотивация, социальная адаптация, коммуникативная компетентность, способность к саморегуляции и психологическая устойчивость рассматриваются как основные факторы самоактивации личности. Особое внимание уделяется влиянию образовательной среды, педагогической поддержки, межличностных отношений и социальных факторов на формирование активности студентов. В статье обосновывается, что процесс самоактивации в инновационной образовательной среде тесно связан с профессиональным развитием личности, готовностью к инновационной деятельности и способностью к самостоятельному принятию решений. Результаты исследования показывают, что создание благоприятной социально-психологической среды, развитие внутренних мотивационных ресурсов и эффективное использование современных образовательных технологий способствуют повышению активности и личностного потенциала студентов.

Ключевые слова: инновационное образование, самоактивация, социально-психологические механизмы, мотивация, личность студента, психологическая активность, коммуникативная компетентность, самостоятельное мышление, педагогическая поддержка, инновационная деятельность.

SOCIO-PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF STUDENTS' SELF-ACTIVATION IN AN INNOVATIVE EDUCATION ENVIRONMENT

Abstract. This article examines the socio-psychological mechanisms of students' self-activation in the context of innovative education. In the modern educational system, the active implementation of digital technologies, interactive methods, and innovative pedagogical approaches creates new demands for students' independence, initiative, and creative thinking. The study considers intrinsic motivation, social adaptation, communicative competence, self-regulation abilities, and psychological stability as the main factors of self-activation. Particular attention is paid to the influence of the educational environment, pedagogical support, interpersonal relationships, and social factors on the development of students' activity. The article argues that the process of self-

activation in an innovative educational environment is closely connected with professional development, readiness for innovative activity, and the ability to make independent decisions. The findings demonstrate that creating a favorable socio-psychological environment, strengthening motivational mechanisms, and effectively applying modern educational technologies contribute significantly to the development of students' activity, creativity, and personal potential in higher education institutions.

Keywords: innovative education, self-activation, socio-psychological mechanisms, motivation, student personality, psychological activity, communicative competence, independent thinking, pedagogical support, innovative activity.

Dolzarbligi. Globallashuv va raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi sharoitida oliy ta'lim tizimi innovatsion o'qitish metodlarini joriy etish hamda talaba shaxsiga nisbatan yangi talablarning shakllanishi bilan bog'liq holda jiddiy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Zamonaviy jamiyat mustaqil fikrlaydigan, tashabbuskor, tez moslasha oladigan va innovatsion jarayonlarda samarali ishtirok eta oladigan mutaxassislariga ehtiyoj sezmoqda. Shu munosabat bilan innovatsion ta'lim sharoitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlarini o'rganish dolzarb ilmiy muammolardan biriga aylanmoqda.

UNESCO va OECD xalqaro ta'lim tadqiqotlari ma'lumotlariga ko'ra, zamonaviy ta'lim muhiti yoshlarda tanqidiy fikrlash, kreativlik, raqamli savodxonlik va o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan. Xalqaro ekspertlar talabalarining ichki motivatsiyasi va psixologik faolligi jamiyatning raqamli transformatsiyasi sharoitida shaxsning muvaffaqiyatli kasbiy shakllanishining muhim omillaridan biri ekanligini ta'kidlaydilar.

O'zbekiston Respublikasida ham oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion muhitni rivojlantirish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. So'nggi yillarda ta'lim sifatini oshirish, yoshlar tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va talabalarining ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan davlat islohotlari amalga oshirilmoqda. Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, ayrim talabalar mustaqillikning yetarli emasligi, o'quv motivatsiyasining pastligi hamda innovatsion ta'lim shakllariga moslashishdagi qiyinchiliklarga duch kelmoqdalar.

Shu sababli talabalarining o'zini o'zi faollashtirishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlarini tadqiq etish muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Talabalar faolligi, motivatsiyasi va shaxsiy rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganish ta'lim jarayonini takomillashtirish hamda yangi avlod raqobatbardosh mutaxassislarini tayyorlashga xizmat qiladi.

Kirish. Jamiyat taraqqiyotining zamonaviy bosqichi innovatsion texnologiyalarning tez sur'atlarda rivojlanishi, hayotning barcha sohalari raqamlashtirilishi va mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligiga qo'yilayotgan talablarning ortishi bilan tavsiflanadi. Bunday sharoitda oliy ta'lim tizimi nafaqat nazariy bilimlarni berishga, balki talabalarda mustaqillik, tashabbuskorlik, o'zini rivojlantirish va innovatsion fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga ham yo'naltirilmoqda. Shu sababli innovatsion ta'lim sharoitida talaba shaxsining o'zini o'zi faollashtirish muammosi zamonaviy psixologik-pedagogik fanlarning eng dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi yillarda dunyo oliy ta'lim muassasalarining 70 foizdan ortig'i raqamli ta'lim texnologiyalari va interaktiv o'qitish metodlarini faol joriy etmoqda. Xalqaro tadqiqotlar innovatsion ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan talabalarining ichki motivatsiyasi, ijtimoiy moslashuvi va psixologik faolligiga bog'liqligini ko'rsatmoqda. Raqamli transformatsiya sharoitida o'zini boshqarish, tanqidiy fikrlash, kommunikativ kompetensiya va doimiy kasbiy rivojlanishga tayyorlik kabi sifatlar alohida ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va innovatsion ta'lim muhitini rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat strategiyalarida yoshlarni qo'llab-quvvatlash, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda talabalarining ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirishga katta e'tibor berilgan. Shu bilan birga, amaliyot ayrim talabalar motivatsiyaning yetarli emasligi, mustaqillikning pastligi va yangi ta'lim talabalariga moslashishda qiyinchiliklarga duch kelayotganligini ko'rsatmoqda.

Shu munosabat bilan innovatsion ta'lim muhitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlarini o'rganish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Talabalar faolligi va shaxsiy rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillarni tahlil qilish ta'lim jarayonini takomillashtirish hamda zamonaviy innovatsion jamiyatda samarali faoliyat yurita oladigan raqobatbardosh mutaxassislarini tayyorlash imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili. Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirish muammosi zamonaviy psixologiya va pedagogika fanining eng dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda ushbu masala motivatsiya, o'zini boshqarish, ijtimoiy moslashuv, kasbiy shakllanish hamda shaxsning innovatsion tafakkurini rivojlantirish muammolari bilan uzviy bog'liq holda tadqiq etiladi. Zamonaviy tadqiqotchilar innovatsion ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan talabalarining mustaqil faolligi, ichki motivatsiyasi va psixologik tayyorgarligiga bog'liq ekanligini ta'kidlaydilar.

Shaxs faolligini o'rganishning nazariy asoslari xorijiy gumanistik va kognitiv psixologiya vakillarining ilmiy ishlanmalarida shakllangan. Ushbu muammoning rivojlanishiga Abraham Maslouning tadqiqotlari katta ta'sir ko'rsatgan bo'lib, u insonning o'zini o'zi aktuallashtirishga intilishini shaxsning eng yuqori ehtiyoji sifatida talqin qilgan. Olimning fikricha, insonning ichki imkoniyatlarini namoyon qilishga bo'lgan ehtiyoji faollik, ijodkorlik va innovatsion xulq-atvorning asosiy manbai hisoblanadi. Maslouni qulay ta'lim muhiti talabalarda tashabbuskorlik va mustaqillikni rivojlantirishini alohida ta'kidlagan.

Shaxsning ichki faollik mexanizmlarini o'rganishda Karl Rodjersning ilmiy qarashlari ham muhim o'rin tutadi. Olim insonni o'zini rivojlantira oladigan faol tizim sifatida ko'rib chiqqan hamda qo'llab-quvvatlovchi ijtimoiy muhit shaxsiy o'sishning asosiy omili ekanligini asoslagan. Rodjersning fikricha, ta'lim jarayonidagi psixologik xavfsizlik va ishonch

muhiti talabalar mustaqilligi, o'ziga ishonchi va kreativ fikrlashining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ichki motivatsiya va shaxsning o'zini o'zi belgilashi masalalari Edvard Deci va Richard Райаннинг o'zini o'zi belgilash nazariyasida yanada rivojlantirilgan. Tadqiqotchilar shaxs faolligi avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlik kabi asosiy psixologik ehtiyojlarning qondirilishi natijasida shakllanishini isbotlaganlar. Innovatsion ta'lim sharoitida mazkur yondashuv alohida ahamiyatga ega bo'lib, zamonaviy pedagogik texnologiyalar talabalarda mustaqillik, tanqidiy fikrlash va tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Albert Banduraning o'ziga ishonch nazariyasi ham talabalarining o'zini o'zi faollashtirish mexanizmlarini tushinishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Olim insonning o'z imkoniyatlariga bo'lgan ishonchi uning faolligi, qat'iyligi va qiyinchiliklarni yenga olish qobiliyatiga ta'sir qilishini ta'kidlagan. Ta'lim muhitida yuqori o'ziga ishonch talabalarni innovatsion va tadqiqotchilik faoliyatida faolroq ishtirok etishga undaydi.

So'nggi yillardagi xorijiy tadqiqotlarda raqamli ta'lim muhitining yoshlar psixologik faolligiga ta'siri alohida o'rganilmoqda. Jon Kellerning ARCS motivatsion modeli interaktiv texnologiyalar va raqamli platformalardan foydalanish talabalarining bilishga qiziqishini, ichki motivatsiyasini va mustaqilligini oshirishini ko'rsatadi. Zamonaviy Yevropa va Amerika tadqiqotchilari innovatsion ta'lim muvaffaqiyatini soft skills, emotsional intellekt va kommunikativ kompetensiyalar rivoji bilan bog'laydilar.

Rus psixologiya maktabida shaxs faolligi faoliyat yondashuvi doirasida tadqiq etilgan. L.S. Vigotskiy shaxs rivojlanishini ijtimoiy va psixologik omillarning o'zaro ta'siri orqali tushuntirib, ta'lim muhitining inson faolligini shakllantirishdagi rolini alohida ta'kidlagan. A.N. Leontev esa shaxs faolligini motiv va ehtiyojlar tizimi bilan bog'lab, ichki motivlar faoliyatning barqarorligini ta'minlashini asoslab bergan. S.L. Rubinshteyn shaxsni o'z hayot faoliyatining faol subyekti sifatida talqin qilib, insonning ichki resurslarini mustaqil boshqarish qobiliyatiga e'tibor qaratgan.

Talabalar yoshini o'rganishda B.G. Ananyevning ilmiy ishlari muhim ahamiyatga ega bo'lib, u talabalar davrini intellektual va kasbiy shakllanishning muhim bosqichi sifatida baholagan. A.K. Markova, I.A. Zimnyaya va E.P. Ilyinlarning ilmiy tadqiqotlarida esa o'quv motivatsiyasi, psixologik faollik va mustaqillik masalalari keng yoritilgan. Zamonaviy rus olimlari D.A. Leontev va V.I. Morosanova esa o'zini boshqarish, shaxsiy potensial va o'zini o'zi faollashtirish mexanizmlarini zamonaviy ta'lim transformatsiyasi sharoitida tadqiq etganlar.

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion ta'lim sharoitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirish muammosi ko'p qirrali va murakkab jarayon hisoblanadi. Mazkur muammo motivatsiya, o'zini boshqarish, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va innovatsion ta'lim muhiti bilan chambarchas bog'liq bo'lib, uning chuqur tadqiq etilishi zamonaviy ta'lim tizimini takomillashtirish uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Metodologiya. Mazkur tadqiqot innovatsion ta'lim sharoitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlarini aniqlash hamda ularning motivatsion va shaxsiy xususiyatlarini tahlil qilishga qaratildi. Tadqiqot jarayonida zamonaviy psixologik yondashuvlar, shaxs faoliyati nazariyasi, motivatsiya va o'zini boshqarish konsepsiyalariga tayangan holda empirik izlanish olib borildi. Tadqiqot oliy ta'lim muassasalari talabalari orasida amalga oshirilib, unda turli yo'nalishlarda tahsil olayotgan 18–24 yoshdagi 132 nafar talaba ishtirok etdi. Ishtirokchilar tanlovi ixtiyoriylik tamoyili asosida shakllantirildi hamda tadqiqot davomida psixologik etik me'yorlarga rioya qilindi.

Tadqiqotda O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari va amaliy psixologiya markazlarida muntazam qo'llanilib kelinayotgan, ilmiy ishonchliligi va validligi yuqori bo'lgan psixodiagnostik metodikalardan foydalanildi. Talabalarining innovatsion faoliyatga motivatsiyasini aniqlash maqsadida K. Zamfirning "Kasbiy faoliyat motivatsiyasini aniqlash" metodikasi A.A. Rean modifikatsiyasi asosida qo'llanildi. Ushbu metodika ichki motivatsiya, tashqi ijobiy motivatsiya va tashqi salbiy motivatsiya ko'rsatkichlarini aniqlash imkonini beradi hamda talabalarining innovatsion faoliyatga bo'lgan ichki qiziqishini baholashda samarali hisoblanadi.

Talabalarining o'zini o'zi faollashtirish darajasi va o'zini boshqarish mexanizmlarini o'rganish uchun esa V.I. Morosovaning "Xulq-atvorning o'zini o'zi boshqarish uslubi" metodikasi qo'llanildi. Mazkur metodika O'zbekiston psixologik tadqiqotlarida keng qo'llanilib, shaxsning rejalashtirish, mustaqillik, moslashuvchanlik, faoliyatni dasturlash va umumiy o'zini boshqarish darajasini aniqlash imkonini beradi. Metodikalar orqali olingan ma'lumotlar SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) dasturi yordamida statistik tahlildan o'tkazildi. Tahlil davomida o'rtacha qiymatlar, standart og'ish hamda Pearson korrelyatsion tahlili qo'llanildi.

Talabalarining innovatsion ta'limga motivatsion munosabati bo'yicha olingan natijalar quyidagi jadvalda aks ettirilgan.

Jadval-1.

Talabalarining innovatsion faoliyatga motivatsiyasi ko'rsatkichlari (K. Zamfir – A.A. Rean metodikasi asosida)

Motivatsiya ko'rsatkichlari	O'rtacha qiymat (M)	Standart og'ish (SD)	Daraja
Ichki motivatsiya	4,5	0,72	Yuqori
Tashqi ijobiy motivatsiya	3,9	0,65	O'rta
Tashqi salbiy motivatsiya	2,2	0,57	Past

Natijalar shuni ko'rsatdiki, talabalar orasida ichki motivatsiya darajasi yuqori bo'lib, ular innovatsion faoliyatga qiziqish, o'z ustida ishlash va professional rivojlanishga intilish kabi xususiyatlarni namoyon qilganlar. Tashqi salbiy motivatsiya ko'rsatkichining pastligi esa talabalarda majburiylik yoki qo'rquv omillarining nisbatan kamligini bildiradi. Bu

esa innovatsion ta'lim muhitining talabalarining mustaqil va faol fikrlashiga ijobiy ta'sir ko'rsatayotganligini ko'rsatadi.

Tadqiqotning keyingi bosqichida talabalarining o'zini o'zi faollashtirish va o'zini boshqarish ko'rsatkichlari tahlil qilindi.

jadval-2.

Talabalarining o'zini o'zi faollashtirish va o'zini boshqarish ko'rsatkichlari (V.I. Morosanova metodikasi asosida)

O'zini boshqarish komponentlari	O'rtacha qiymat (M)	Standart og'ish (SD)	Daraja
Rejalashtirish	4,2	0,68	Yuqori
Mustaqillik	4,4	0,71	Yuqori
Moslashuvchanlik	3,8	0,63	O'rta
Faoliyatni dasturlash	4,1	0,67	Yuqori
Umumiy o'zini boshqarish	4,3	0,69	Yuqori

Tahlil natijalari talabalarda o'zini o'zi boshqarish va faollashtirish mexanizmlari yetarlicha rivojlanganligini ko'rsatdi. Ayniqsa, mustaqillik va rejalashtirish ko'rsatkichlarining yuqoriligi innovatsion ta'lim sharoitida talabalar o'z faoliyatini ongli ravishda tashkil eta olayotganligini anglatadi. Shu bilan birga, moslashuvchanlik ko'rsatkichining o'rtacha darajada bo'lishi ayrim talabalarda tez o'zgaruvchan ta'lim muhitiga moslashishda ma'lum qiyinchiliklar mavjudligini ko'rsatadi.

SPSS dasturida amalga oshirilgan Pearson korrelyatsion tahlili natijalariga ko'ra, ichki motivatsiya bilan o'zini o'zi boshqarish darajasi o'rtasida statistik jihatdan ahamiyatli ijobiy bog'liqlik aniqlandi ($r = 0,69$; $p \leq 0,01$). Bu esa innovatsion faoliyatga qiziqish ortgani sari talabalarining o'zini boshqarish, mustaqil qaror qabul qilish va psixologik faollik darajasi ham oshishini ko'rsatadi.

Shunday qilib, tadqiqot natijalari innovatsion ta'lim muhitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirish jarayoni motivatsion omillar, ichki psixologik resurslar va o'zini boshqarish mexanizmlari bilan bevosita bog'liq ekanligini tasdiqladi. Qo'llanilgan metodikalar va statistik tahlillar talabalarining innovatsion faoliyatdagi psixologik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan obyektiv baholash imkonini berdi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari innovatsion ta'lim sharoitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirish jarayoni murakkab ijtimoiy-psixologik mexanizmlar asosida shakllanishini ko'rsatdi. Olingan ma'lumotlar talabalar faoliyatida ichki motivatsiya, mustaqillik, o'zini boshqarish va psixologik faollik darajasi yuqori bo'lgan sari innovatsion faoliyatga qiziqish ham ortib borishini tasdiqladi. Ayniqsa, innovatsion ta'lim muhiti talabalarda erkin fikrlash, tashabbuskorlik va kreativ yondashuvni rivojlantirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ldi. Bu esa zamonaviy ta'lim jarayonida shaxsning faolligi va ichki psixologik resurslari innovatsion rivojlanishning asosiy sharti ekanligini ko'rsatadi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, talabalar o'z faoliyatini mustaqil rejalashtirish, maqsad qo'ya olish va qaror qabul qilish jarayonlarida yuqori natijalarni namoyon etganlar. Bu holat innovatsion ta'lim texnologiyalarining talabalarda mas'uliyat hissi, o'ziga ishonch va o'zini namoyon qilish ehtiyojini kuchaytirayotganligini anglatadi. Shu bilan birga, ayrim talabalar moslashuvchanlik va psixologik barqarorlik bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichlarga ega bo'lgani innovatsion ta'limning tezkor va o'zgaruvchan talablari hamma uchun birdek qulay kechmasligini ko'rsatadi. Bu esa ta'lim muassasalarida psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini yanada kuchaytirish zarurligini anglatadi.

Tadqiqot davomida aniqlangan ichki motivatsiya va o'zini boshqarish o'rtasidagi ijobiy bog'liqlik zamonaviy psixologik nazariyalar bilan hamohangdir. Jumladan, E. Деся и R. Райаннинг o'zini o'zi belgilash nazariyasida shaxsning ichki ehtiyojlari va mustaqilligi faoliyat samaradorligini oshiruvchi asosiy omil sifatida talqin qilinadi. Shuningdek, A. Banduraning o'ziga ishonch konsepsiyasi ham talabalarining innovatsion faoliyatdagi faolligi ularning o'z imkoniyatlariga bo'lgan ishonchi bilan bevosita bog'liqligini tasdiqlaydi.

Innovatsion ta'lim muhiti nafaqat bilim berish jarayonini, balki talabalar shaxsiy rivojlanishini ham jadallashtiradi. Interaktiv metodlar, raqamli platformalar va mustaqil ta'lim elementlari talabalarining kommunikativ kompetensiyasi, tanqidiy fikrlashi hamda ijtimoiy moslashuvchanligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Biroq axborot yuklamasining ortishi, virtual muloqotning kuchayishi va raqobat muhiti ayrim hollarda psixologik zo'riqish va motivatsion pasayishga ham olib kelishi mumkin. Shu sababli innovatsion ta'limni tashkil etishda pedagogik va psixologik omillar uyg'unligini ta'minlash muhim hisoblanadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari innovatsion ta'lim sharoitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirishida ichki motivatsiya, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, pedagogik muhit va o'zini boshqarish mexanizmlari hal qiluvchi ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Talabalarining innovatsion faoliyatdagi muvaffaqiyati ularning nafaqat bilim darajasi, balki psixologik tayyorgarligi, mustaqilligi va ijtimoiy faolligiga ham bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot natijalari innovatsion ta'lim sharoitida talabalarining o'zini o'zi faollashtirish jarayoni ichki motivatsiya, o'zini boshqarish, ijtimoiy moslashuv va psixologik faollik kabi omillar bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatdi. Aniqlanishicha, innovatsion ta'lim muhiti talabalarda mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik, kreativ yondashuv hamda professional rivojlanishga bo'lgan intilishni kuchaytiradi. Ayniqsa, ichki motivatsiyasi yuqori bo'lgan talabalar innovatsion faoliyatda faolroq ishtirok etib, o'z imkoniyatlarini samarali namoyon eta oladilar.

Tadqiqot davomida o'zini boshqarish va o'zini o'zi faollashtirish mexanizmlarining rivojlanganligi talabalarining

innovatsion faoliyatga tayyorligi va psixologik barqarorligini oshirishi aniqlandi. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik qo'llab-quvvatlash, ijobiy ijtimoiy muhit va interaktiv texnologiyalarning samarali qo'llanilishi talabalar faolligini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etishi asoslandi.

Umuman olganda, innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning ijtimoiy-psixologik faolligini rivojlantirish oliy ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh va zamonaviy fikrlovchi mutaxassislarni tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Абульханова-Славская К.А. Шхас психологйаси ва фаоляат методологйаси. - Москва: Наука, 1991. - 335 б.
- [2] Андреев В.И. Педагогика: иждодй о'зини ривожлантирish курси. - Qozon: Innovatsion texnologiyalar markazi, 2012. - 608 б.
- [3] Ананьев Б.Г. Инсон билish оьекти сифатиди. - Санкт-Петербург: Питер, 2001. - 288 б.
- [4] Бандура А. Ијтимоий-когнитив назарија ва шхас фаоллиги. - Санкт-Петербург: Евразия, 2000. - 320 б.
- [5] Божович Л.И. Шхас шаклланishining психологик муаммолари. - Москва: Институт практической психологии, 1997. - 352 б.
- [6] Выготский Л.С. Инсон психик ривожланishi психологйаси. - Москва: Смысл, 2005. - 1136 б.

